

05/2017

ELÄKETURVAKESKUKSEN RAPORTTEJA

TIIVISTELMÄ

Meeri Kesälä

Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin laskelmat jälkikäteen arvioituna

Tässä raportissa tarkastellaan aikaisemmin julkaistuja Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin laskelmia tilanteessa, jossa toteumatietoa on saatavilla osalta ennustejaksoa. Tarkastelu keskittyy erityisesti vuosien 2004 ja 2013 välisenä ajanjaksona julkaistuihin viiteen laskelmaan ja näiden suhteeseen toteutuneeseen kehitykseen vuosina 2005–2016. Laskelmat koskevat julkaisuhetken lainsäädännön mukaista eläkejärjestelmää ja ovat ehdollisia väestön ja talouden kehityksestä tehdyille oletuksille. Tarkastelut perustuvat laskelmissa julkaistuihin tietoihin sekä Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin suunnittelumallin ja sen aikaisempien versioiden laskennasta poimittuihin tietoihin. Raportin johdantolukuun ja liitteeseen on koottu jonkin verran tietoja myös pitkän aikavälin laskelmista vuosilta 1980, 1990 ja 1999.

Julkaistujen raporttien varsin laaja sisältö kattaa useita eläkejärjestelmään liittyviä tuloksia herkkyystarkasteluineen. Tähän tarkasteluun on valittu joitakin päätuloksia, jotka on julkaistu mahdollisimman samanmuotoisina kaikissa raporteissa. Arvioitavana ovat laskelmien pitkän aikavälin näkymät elinajanodotteesta, vanhushuoltosuhteesta, elinaikakertoimesta, työeläkemenosta, keskieläkkeestä ja työntekijän eläkelain (TyEL) osalta eläkemaksusta ja eläkevaroista. Lyhyemmällä aikavälillä tarkastellaan lisäksi eri eläkelakien mukaisia ja eläkelajikohtaisia menolaskelmia.

Raportissa tarkastellulle ajanjaksolle on osunut vuonna 2008 alkanut ja edelleen pitkittynyt taantuma, mikä näkyy erityisesti työtulosumman ennusteiden poikkeamisena toteuman mukaisesta kehityksestä. Työtulosumman kehitys on laskelmissa yliarvioitu, paitsi juuri finanssikriisin jälkeen julkaistussa laskelmassa, jossa suhdannekuoppa on ennustettu

toteutunutta syvemmäksi noin viiden vuoden aikavälille. Julkaistuissa laskelmissa useimmat tulokset ilmoitetaan suhteessa työtulosummaan. Kuitenkin euromääräiset laskelmat esimerkiksi eläkemenosta kohtaavat toteuman paremmin kuin vastaavat työtulosummaan suhteutetut tulokset. Euromääräisten eläkelaki- ja -lajikohtaisen eläkemenon laskelmien voidaan sanoa vastaavan toteumaa tarkastellulla ajanjaksolla varsin hyvin. Tästä poikkeuksena ovat työkyvyttömyyseläkkeet, joiden euromääräinen meno on laskelmissa yliarvioitu.

Reportissa on analysoitu laskelmien ennustevirhettä toistamalla laskentaa käyttäen joidenkin tärkeimpien oletusten sijaan toteutuneita tietoja. Erityisesti tarkastellaan eläkemenon, työtulosumman ja TyEL-eläkevarojen laskentaa tilanteessa, jossa vuorotellen eläkeindeksit, työllisyyden kehitys, sijoitusten tuotto ja TyEL-maksu asetetaan toteuman mukaisiksi. Tällä tarkastelulla havaitaan ennustemallin toimivan tarkoituksenmukaisesti: mikäli oletukset toteutuvat, myös laskenta antaa pääpiirteissään toteuman mukaisia tuloksia. Eläkemenon ennustevirhe on verraten vähäinen. Työtulosumman ennustevirhe selittyy indeksien ja työllisyyden tekijöillä, mutta laskenta ei oletusten korjaamisen jälkeenkään tuota tarkastelujalle osunutta käännettä työtulosumman kehityksessä aivan oikea-aikaisena. TyEL-varojen ennustevirhe palautuu suurelta osin sijoitustuotto-oletuksen osuvuuteen.

Aineistotilaukset:

www.etk.fi › Julkaisut › Raportteja › Eläketurvakeskuksen pitkän aikavälin laskelmat jälkikäteen arvioituna tai aineistotilaukset@etk.fi

ISBN 978-951-691-275-5 (PDF)

ISSN 1798-7490 (verkkajulkaisu)

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Eläketurvakeskus
00065 ELÄKETURVAKESKUS
Puhelin 029 411 20
Faksi 09 148 1172

Pensionsskyddscentralen
00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN
Telefon 029 411 20
Fax 09 148 1172

Finnish Centre for Pensions
FI-00065 Eläketurvakeskus Finland
Phone +358 29 411 20
Fax +358 9 148 1172

www.etk.fi
› julkaisut